

**Становище относно Проект на Закон за бюджет
на НЗОК за 2024г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

Становище относно Проект на Закон за бюджет

Въведение	2
Разходи за здравеопазване	2
Анализ на приходите	4
Анализ на разходите	6
Заключение	10

Въведение

Проектът на Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса е част от Консолидираната фискална програма на Република България, поради което Фискалният съвет предоставя становище по него. Съгласно Закона за фискалния съвет и автоматичните корективни механизми, Фискалният съвет на България наблюдава спазването на числовите фискални правила и изготвя мотивирани становища и препоръки по проектите на закони и други стратегически документи, относими към спазването на числовите фискални правила.

Разходи за здравеопазване

Общо Разходите и трансферите за функция здравеопазване през 2024г. се увеличават и ще достигнат 8 163 353,1 хил. лв. или 3,97 % от прогнозируемия БВП за 2023г.

Увеличението подчертава приоритетността на това направление в публичните разходи. Планирането на по-високи разходи следва да е обвързано с предоставяне на по-добро качество на публичните услуги, което обаче не винаги се постига.

От гледна точка на финансова обезпеченост секторът разполага с ресурси, но оптимизацията при разходването им е задължителна за постигането на по-добри резултати с цел гарантиране адекватността на здравната система спрямо потребностите на населението.

Увеличението на разходите и трансферите за 2024 г. спрямо предходната година възлиза на 1 136 140 хил. лв. (16,2%), докато заложеният ръст за 2023г. в сравнение с 2022г. е почти двойно по-нисък - 653 298 хил.лв. (10,2%). **Следва да се подчертая, че за следващата година за пръв път планираният ръст на разходите по проектобюджет на НЗОК надхвърля 1 млрд. лв. Видно е, че разходите в системата се покачват изключително рязко.**

В таблица 1 по-долу е дадена информация за ръста на разходите по години в абсолютна стойност, в относителен дял и като процент от БВП.

Табл. 1 Ръст на разходите по проектобюджетите на НЗОК по години (2015 г. - 2024 г.) спрямо всяка предходна година

Параметър\Год.	2015	2016	2017	2018	2019
Ръст на разходите (хил. лв.)	306 091	128 559	323 735	366 574	448 458
Ръст на разходите (%)	10,84%	4,11%	9,94%	10,3%	12,6%
Разходи към БВП	3,49%	3,42%	3,48%	3,58%	3,68%

Параметър\Год.	2020	2021	2022	2023	2024
Ръст на разходите (хил. лв.)	336 892	1 168 014	517 888	607 893	1 136 140
Ръст на разходите (%)	6,9%	23,6%	8,8 %	10,2%	16,2%
Разходи към БВП	3,93%	4,21%	3,8%	3,68%	3,97%

Източник: изчисления на ФС

Видно от таблица 1, планираният ръст на разходите за 2024г. спрямо тези от 2023г. надхвърля психологическата граница от 1 млрд лв. В абсолютна стойност нарастването на разходите по проектобюджета почти догонва пика от 2021г., достигнат в разгара на пандемията от Ковид 19.

За десетгодишен период разходите по проектобюджетите на НЗОК са формирали ръст от над 200% т.е. повече от два пъти.

Отнесени към БВП, налице е плавна многогодишна тенденция за нарастването на разходите, като за 2024г. те почти достигат 4% БВП.

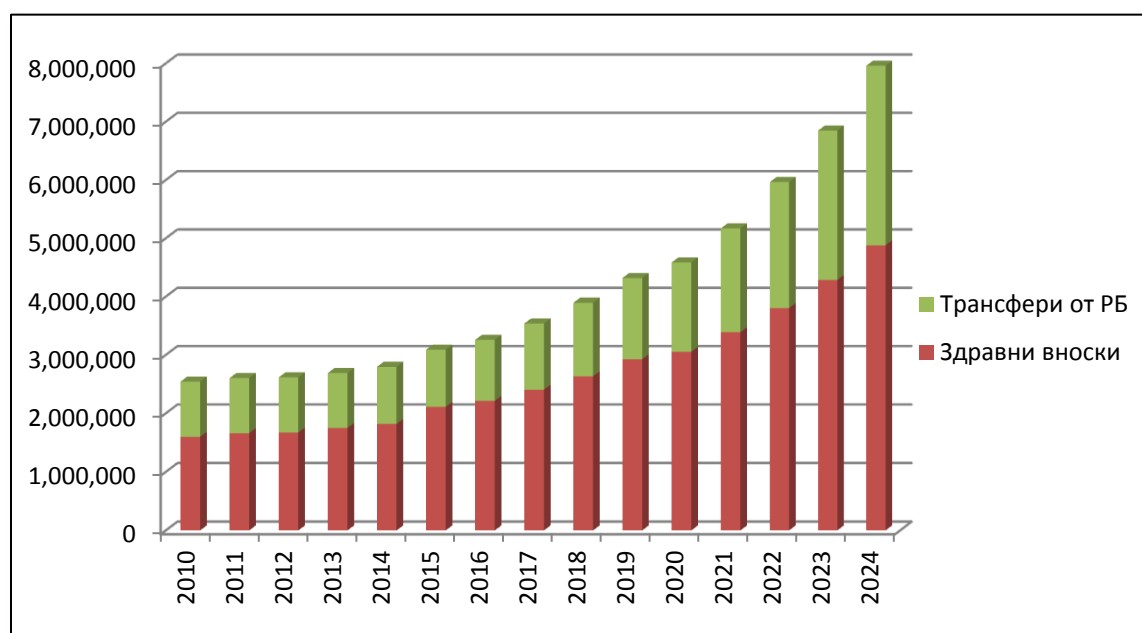
Анализ на приходите

Общият размер на заложените приходи и трансфери в номинален размер е 8 163 353 хил. лв. Той включва увеличение в размер на 1 136 139 хил. лв. спрямо 2022 г., което представлява номинален растеж от 16,17% на годишна база.

От тях здравноосигурителните приходи формират 7 958 809,6 хил. лв. т.е. със 16,2% (1 111 246,4 хил. лв.) повече от заложеното по Бюджет 2023.

Наблюдава се трайна тенденция на увеличаване на здравноосигурителните приходи на НЗОК за периода 2010-2024 г. (Граф. 1).

Граф. 1 Номинален ръст на приходите на НЗОК за периода 2010-2024г.

Източник: Изчисления на ФС

Основните компоненти на приходите в бюджета на НЗОК са здравноосигурителните вноски и трансферите за здравно осигуряване от централния бюджет. Размерът на приходите от здравни вноски за 2024 г. е 4 880 099,2 хил. лв. и отбелязва увеличение с 593 569 хил. лв., което се равнява на 13,8% растеж на годишна база спрямо 2023 г. Трансферите за здравно осигуряване нарастват с 517 677 хил. лв. до 3 078 710 хил. лв. или увеличение от 20,2%. **Това показва, че в предложения проектобюджет относителното нарастване на трансферите се осъществява с по-бързи темпове от относителното нарастване на здравните вноски, независимо че в абсолютна стойност ръстът**

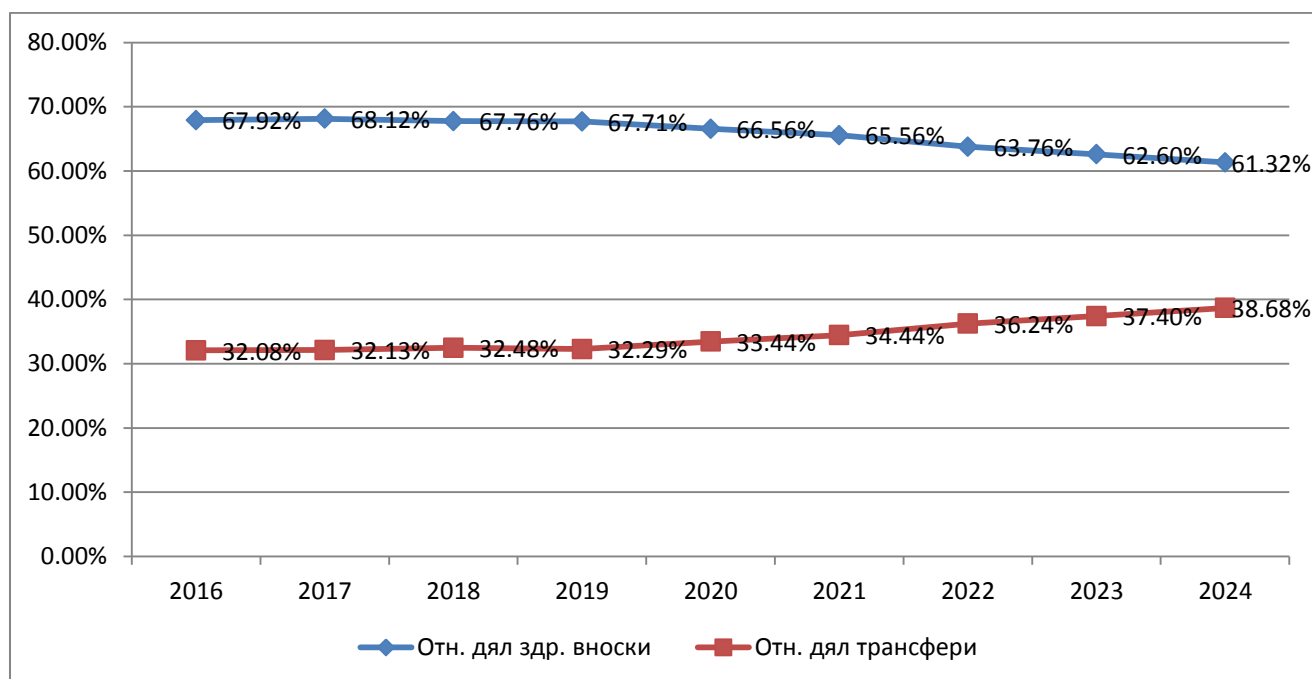
на приходите от здравни вноски изпреварва този на трансферите, получени от централния бюджет.

В предложената структура на приходите за 2024 г. съотношението между приходи от здравни вноски и трансфери продължава да показва водещата роля на здравноосигурителните вноски – 61,32%. В сравнение със заложеното в Бюджет 2023 относителният дял на приходите от здравни вноски през 2024 г. бележи лек спад - от 62,6% на 61,32%. При трансферите се предвижда развитие в противоположна посоката – плавен относителен ръст до 38,68% от здравноосигурителните приходи за 2024г.

Следва да се отбележи, че относителният дял на трансферите от централния бюджет показва трайна и устойчива тенденция за нарастване от 2020г. насам, докато относителният дял на приходите от здравни вноски показва трайна и устойчива тенденция в противоположна посока (граф. 2)

Заложеният дял на неданъчните приходи за 2024г. е незначителен – 30 776,6 хил.лв., но те обуславят по-значителен номинален ръст в сравнение с 2023г. - 3 166,3 хил.лв. т.е. с 11,4 % повече.

Граф. 2 Изменение в структурата на приходите на НЗОК за периода 2016г.- 2024г.

Източник: Изчисления на ФС

Планираното номинално увеличение в размера на приходите от здравни вноски (593 569 хил.лв.) е съобразено с ефектите от увеличаване размера на минималната работна заплата, максималния осигурителен доход, минималния осигурителен доход на самоосигуряващите се лица, както и увеличаването на стажа за пенсия на 3-та категория труд с 2 месеца годишно при жените и 1 месец при мъжете.

В законопроекта отсъстват предложения за въвеждане на пакет от специфични мерки (законодателни, икономически, социално-психологически, информационни), с които да се промени подходът към лицата, които не се осигуряват здравно. Лечението на този голям контингент от лица, които не се осигуряват здравно е за сметка на здравноосигурените лица и води до натрупване на дефицити.

Сериозен проблем в здравноосигурителната система са заложените диспропорции между вноските, които държавата прави за осигуряваните от нея лица и разходите за тяхното здравно осигуряване.

Промяна на здравноосигурителния модел за 2024 г. не е предвидена. Вноската се запазва в размер на 8% при същото разпределение на нейната тежест между осигурител (60%) и осигурен (40%).

Анализ на разходите

Общият размер на заложените разходи и трансфери в номинален размер е 8 163 353,1 хил. лв. Той включва увеличение в размер на 1 136 139,5 хил.лв. спрямо Закона за бюджета на НЗОК за 2023 г., което се явява номинален растеж от 16,2 % на годишна база.

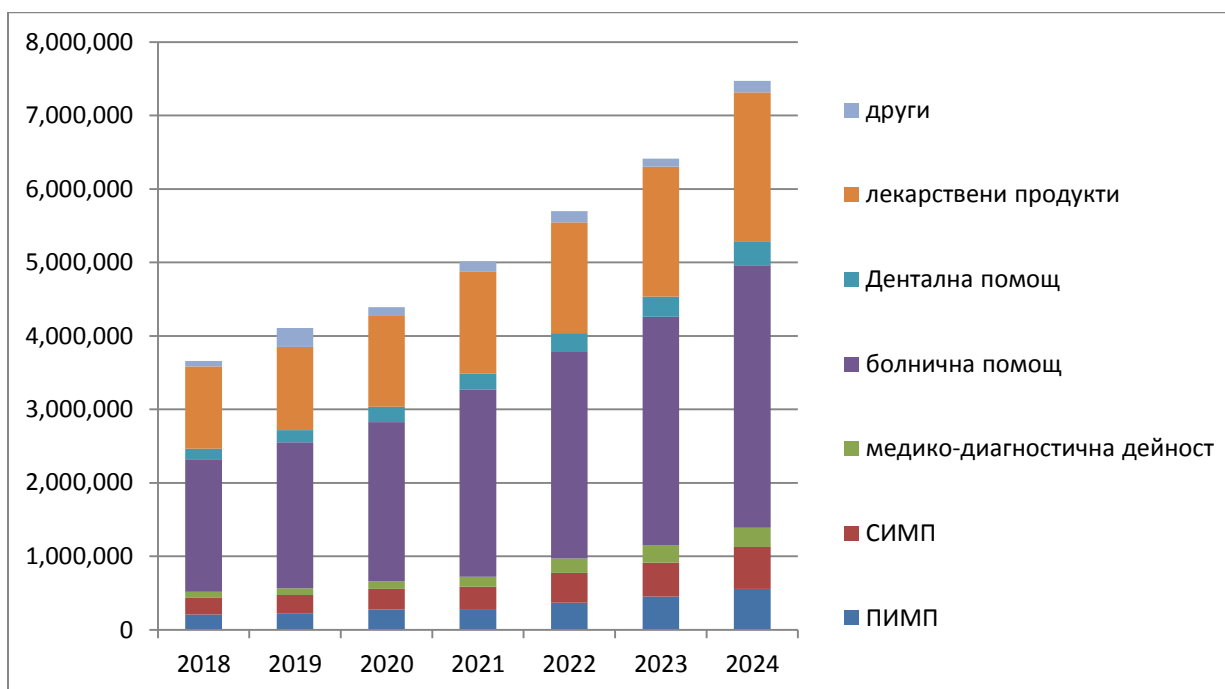
С най-голям дял са текущите разходи, които възлизат на 7 919 588,8 хил. лв., чийто ръст спрямо 2023г. е в размер 1 102 802,1 хил. лв. (16,2%).

В структурата на текущите разходи, здравноосигурителните плащания съставляват 7 630 931, 4 хил.лв. (96,3%) и показват ръст от 1 077 255 т.е. 16,4% за 2024г.

Националната здравноосигурителна каса предлага следното разпределение на средствата за здравноосигурителни плащания по проектобюджета за 2024 година:

- първична извънболнична медицинска помощ – 558 038,5 хил. лв. (ръст от 23,3%);
- специализирана извънболнична медицинска помощ – 567 208,1 хил. лв. (ръст от 22,7%);
- дентални дейности, съгласно чл.1, ал.2 от проекта на ЗБНЗОК за 2024 г. - 328 882,3 хил. лв. (ръст от 20%)
- медико-диагностична дейност – 261 845,4 хил. лв. (ръст от 10.4%);
- за лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели, съгласно чл.1, ал.2 от проекта на ЗБНЗОК за 2023 г. - на обща стойност от 2 023 544,7 хил. лв. (ръст от 14,4%)
- болнична медицинска помощ – 3 572 644,4 хил. лв. (ръст от 14,9%)
- здравноосигурителни плащания за медицинска помощ, оказана в съответствие с правилата за координация на системите за социална сигурност, както и за поставяне на ваксини срещу КОВИД-19 за здравноосигурени лица - 156 545,4 хил. лв. (ръст от 46,8%)

Граф. 3. Структура на разходите на НЗОК (в хил. лв.)

Източник: Изчисления на ФС

Структурата на разходите за здравноосигурителни плащания показва увеличение по всички видове разходи.

С най-голям ръст спрямо бюджета от предходната година са разходите за първична извънболнична медицинска помощ (23,2%), следвани от разходите за специализирана извънболнична медицинска помощ (22,7%) и разходите за дентална помощ (20%).

Приблизително еднакви ръстове от по 14,9% и 14,4% бележат съответно плащанията за болничната помощ и разходите за лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели, съгласно чл.1, ал.2 от проекта на ЗБНЗОК за 2023 г.

Предвижда се болничната медицинска помощ за 2024г. да достигне по-голям ръст - 14,9% за 2024г. в сравнение с 2023г. (10,6%).

Като положително развитие може да се посочи тласъкът, който се дава на специализираната извънболнична помощ с ръст от 22,7%. За сравнение в Бюджет 2023 на НЗОК ръстът на това направление беше по-нисък - 14%.

В известен смисъл пренебрегната в новия бюджет е медико-диагностичната дейност - нарастване с 10,4%, докато в Бюджет 2023г. нарастването ѝ е било с 20,7%.

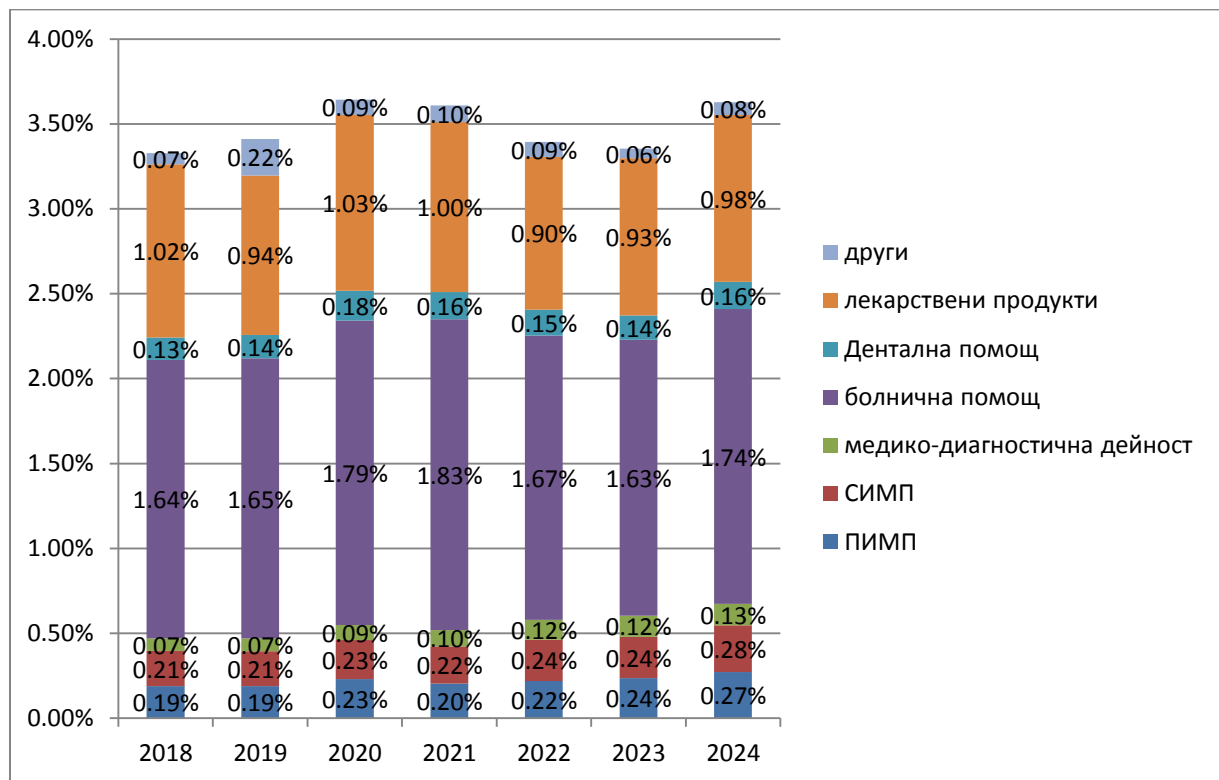
Особен приоритет се отдава на денталната помощ, която се предвижда да нарасне с 20%, в сравнение с едва 7%-овия ръст в Бюджет 2023г.

Въз основа на заложените параметри Фискалният съвет счита, че подходът при съставянето на проектобюджета на НЗОК следва да приоритизира доболничната помощ, профилактиката и превенцията на здравето. Фискалният съвет счита, че този подход би бил от решаващо значение за гарантиране на по-качествени и по-ефективни здравни грижи и за оптимизиране на разходите в системата.

Отпускането на достатъчен брой направления за осъществяването на медико-диагностичната дейност в извънболничната помощ е важно и от гледна точка на оптимизиране на разходите на НЗОК. В болнични условия голяма част от тези изследвания са безплатни за пациента, но излизат по-скъпо за Касата, отколкото ако бъдат направени в извънболничната помощ.

Като дял от БВП всички разходни пера бележат ръстове.

Граф. 3. Структура на разходите на НЗОК (дял от БВП)

Източник: Изчисления на ФС

С най-голям дял от БВП е болничната помощ – 1,74%. Солиден дял от БВП заема и другото основно перо, което поглъща огромни ресурси – Лекарствените продукти (0,98% от БВП). И при двете направления са заложили ръстове в сравнение с 2023г., съответно 0,11 пр.п. и 0,05 пр.п. На следващо място са специализираната извънболнична медицинска помощ и първичната извънболнична медицинска помощ, чиито дялове са съответно 0,28% от БВП и 0,27% от БВП. При тях също се предвиждат ръстове през 2024 г. от по 0,04 пр.п. и 0,03 пр.п. в сравнение с 2023г. Видно от графиката делът на медико-диагностичната дейност нараства до 0,13% от БВП (с 0,01 пр.п.), което кореспондира с препоръката на Фискалния съвет да се търсят походи за приоритизиране на доболничната помощ, които в дългосрочен план да свият огромните разходите, които болничната помощ и лекарствените продукти акумулират във всеки нов бюджет на НЗОК.

Разходите за дентални дейности съставляват 0,16% от БВП (ръст от 0,02 пр.п. спрямо 2023г.) и също се превръщат в приоритет.

Дяловете на болничното лечение (3 572 644,4 хил. лв.) и лекарствените продукти (2 023 544,7 хил. лв.) съставляват 73,3% от здравноосигурителните плащания и имат основен принос за преминаването на психологическата граница от 8 млрд. лв. по бюджета на НЗОК.

Започналото оптимизиране на разходваните средства следва да изведе в устойчива тенденция приоритетните направления - превенция, профилактика и ранна диагностична дейност, което в дългосрочен план може да доведе до по-плавно нарастване на разходваните средства за болнично лечение и лекарствени продукти, съответно да забави лавинообразните скокове в общите разходи по проектобюджетите на НЗОК във всяка последваща година.

Заклучение

Проектобюджетът на НЗОК за 2024 г. следва подход с увеличения по основните пера. Поддържането на системата обаче се осъществява без осъществяването на реформи.

В сравнение с разчетите на проектобюджетите от предходни години заложеното увеличение е значително по-високо и за пръв път надхвърля един милиард: 1 136 139,5 хил. лв. След като през 2021г. за първи път беше премината безпрецедентната граница от 5 млрд. лв. по линия на разходите, за 2023 г. планираните разчети вече надхвърлят 8 млрд. лв. **Реформиране на здравната система обаче няма.**

Направеният анализ дава основание на ФС да съгласува проекта на Закон за бюджет на НЗОК за 2024г., като очаква ускоряване на дейността за реформиране на здравния сектор.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ФИСКАЛНИЯ СЪВЕТ:

ПРОФ. Д-Р БОРИС ГРОЗДАНОВ